

فصلنامه بین المللی قانون یار

License Number: ۷۸۸۶۴ Article Cod: Y6SH19A482 ISSN-P: ۲۵۳۸-۳۷۰۱

ابعاد حقوقی پیوستن ایران به ای ال تی اف

(تاریخ دریافت ۱۴۰۰/۰۷/۱۵، تاریخ تصویب ۱۴۰۰/۱۲/۱۸)

رضا علیزاده سرخابی^۱

حسین علی ملایی

چکیده

گروه ویژه اقدام مالی «The Financial Action Task Force» یک نهاد بین المللی است، که هدف آن تقویت و ارتقاء واکنش بین المللی در زمینه ی مبارزه با پول شویی می باشد. این نهاد، در اکتبر سال ۲۰۰۱ میلادی، رسالت خود را به مبارزه با پول شویی و مبارزه با تأمین مالی تروریسم هم توسعه داده است (FATF) در زمینه مبارزه با پول شویی، اقدام به صدور توصیه های چهل گانه نموده است. این توصیه ها یک چارچوب اساسی را برای مبارزه با پول شویی بیان می کنند و به منظور اجراء در سطح جهانی طراحی و تدوین شده اند. FATF بر نحوه پیشرفت اعضا در انجام تدابیر مبارزه با پول شویی نظارت می کند، روش ها و فنون پول شویی را بررسی و گزارش می نماید، تصویب و اجرای اصول مبارزه با پول شویی را در سطح جهان تشویق میکند. هر کشور عضو FATF به لحاظ سیاسی متعهد است که مطابق توصیه های چهل گانه FATF با پول شویی مبارزه کند. نظارت بر نحوه پیشرفت اعضا در پیروی از توصیه های چهل گانه از طریق یک فرآیند دو مرحله ای تسهیل می شود: راهکار خود ارزیابی و راهکار ارزیابی متقابل. به منظور تشویق همه کشورهای جهان به اتخاذ تدابیر مقتضی برای پیشگیری، کشف و تعقیب پول شویی یعنی اجرای توصیه های چهل گانه FATF طی فرآیندی، اقدام به شناسایی کشورها نموده است که به عنوان موانعی در مسیر همکاری بین المللی برای مبارزه با پول شویی عمل می کنند. تعامل با گروه ویژه اقدام مالی، ضرورتی است که مستقل از بحث برجام و دولت کنونی است. در حال حاضر ۱۹۸ کشور، پذیرفته اند که توصیه های گروه اقدام مالی را اجرا نمایند. بنابراین تعداد کشورهایی که با گروه ویژه اقدام مالی همکاری می نمایند از تعداد دولت

^۱ نویسنده مسئول

های عضو سازمان ملل متحد) ۱۹۳ عضو(نیز بیشتر است زمینه همکاری ایران با گروه ویژه اقدام مالی در قوانین ایران فراهم است. قانون مبارزه با پولشویی مصوب سال ۱۳۸۶، مجلس شورای اسلامی و همچنین قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم مصوب سال ۱۳۹۴، امکان تبادل تجارب و اطلاعات با سازمان های مبارزه با پولشویی در سایر کشورها و مبادله اطلاعات یا معاضدت قضائی با سایر کشورها را فراهم کرده اند.

واژگان کلیدی: FATF، پولشویی، نهاد بین المللی، تروریسم مالی، جرایم اقتصادی، سازمان های بین المللی

مقدمه

گروه ضربت اقدام مالی، موسوم به FATF یک سازمان بین المللی است که در سال ۱۹۸۹ میلادی توسط نمایندگان کشورهای عضو گروه مزبور منحصرأ به منظور کنترل، پیشگیری و مبارزه با پول شویی تأسیس گردیده،(باقر زاده-۱۳۸۲) حوزه فعالیت آن منطقه یا مناطق خاصی از جهان نیست. این نهاد هم از حیث عضو گیری، پذیرش اعضاء و هم به لحاظ گستره فعالیت، یک نهاد بین المللی با صلاحیت جهانی است. وظیفه این گروه، تدوین استانداردها و بهبود وضعیت اجرای تدابیر حقوقی، نظارتی و عملیاتی، برای مبارزه با پول شویی، تأمین مالی تروریسم و تأمین مالی اشاعه سلاح های کشتار جمعی و سایر تهدیدهای مرتبط با سلامت نظام مالی بین المللی است. همچنین، گروه ضربت با مشارکت سایر نهادهای بین المللی ذی ربط و با هدف حفاظت از نظام مالی بین المللی در برابر سوء استفاده ها، نقاط آسیب پذیر کشورها در سطح ملی را مورد شناسایی قرار داده است. FATF شاخه ضد پول شویی "سازمان توسعه و همکاری اقتصادی" (OECD) است. توصیه های گروه ویژه، چارچوبی جامع و منسجم متشکل از مجموعه ای از تدابیری را به وجود آورده است که کشورها باید برای مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم و نیز تأمین مالی اشاعه سلاح های کشتار جمعی، به اجرا گذارند. کشورها دارای چهارچوب های حقوقی، اجرایی و عملیاتی مختلف و نظام های مالی متفاوتی هستند و از این رو، نمی توانند برای مقابله با تهدیدهای مورد نظر، تدابیر کاملاً مشابهی را اتخاذ کنند.

بنابراین، توصیه های گروه ویژه، مجموعه ای از استانداردهای بین المللی را مشخص می کنند که کشورها باید از طریق اتخاذ تدابیری منطبق با شرایط خاص خود، آن ها را به اجرا گذارند. توصیه های گروه ویژه تدابیری را مقرر می کنند که به موجب آن ها، کشورها باید حسب مورد، اقدامات زیر را انجام دهند: -شناسایی ریسک ها، تدوین خط مشی ها و انجام هماهنگی های لازم در سطح ملی؛ رسیدگی قضایی به جرایم پول شویی، تأمین مالی تروریسم و تأمین مالی اشاعه سلاح های کشتار جمعی؛ اتخاذ تدابیر پیشگیرانه برای بخش مالی و سایر بخش های معین؛ اعطای اختیارات و مسئولیت ها به مراجع ذی صلاح) مانند نهادهای نظارتی، مراجع اعمال قانون و مراکز انجام تحقیقات درباره جرایم(و سایر اقدامات سازمان یافته؛ افزایش شفافیت و میزان دسترسی به اطلاعات مربوط به مالکیت ذی نفعانه اشخاص و ترتیبات حقوقی؛ تسهیل همکاری های بین المللی.

اولین نسخه توصیه های گروه ویژه در سال ۱۹۹۰ میلادی و به عنوان اقدامی ابتکاری برای مبارزه با سوء استفاده از نظام های مالی توسط اشخاص که عواید حاصل از قاچاق، مواد مخدر را پولشویی می کردند، منتشر شد. (رهبرو-۱۳۸۷) در سال ۱۹۹۶ به منظور انعکاس گرایش ها و شیوه های جدید رو به تکامل پولشویی و با هدف توسعه دامنه توصیه های مزبور به مرزهایی فراتر از پول شویی عواید حاصل از قاچاق مواد مخدر، بازنگری در توصیه ها انجام شد. سپس، در اکتبر سال ۲۰۰۱، گروه ویژه حوزه فعالیت های خود را برای مواجهه با مسایل مرتبط با تأمین مالی تروریسم و سازمان های تروریستی گسترش داده و بدین وسیله با تدوین توصیه ویژه درباره تأمین مالی تروریسم، بعداً یک توصیه دیگر به آن ها اضافه شد گام مهمی برداشت. توصیه های گروه ویژه در سال ۲۰۰۳، دوباره مورد بازنگری قرار گرفت. مجموع این توصیه ها توسط ۱۸۰ کشور جهان تایید و در سطح بین المللی به استاندارد های بین المللی مبارزه با پول شویی و تأمین مالی تروریسم معروف شده اند.

بیان مسأله

ایران عضو گروه ویژه اقدام مالی نیست، عضو نبودن در این گروه، پیامد چندانی ندارد؛ چندان که تنها سی و پنج کشور جهان عضو این گروه اند. به سخن دیگر، گروه ویژه اقدام مالی، نهادی تشکیلاتی و سازمانی نیست که عضویت در آن دارای اهمیت باشد، بلکه این نهاد، چهره دیده بان محور و مشورتی دارد و از این رو، اجرای پیشنهادها و راهکارهای گروه ویژه از، عضویت در خود گروه مهمتر است. با

این حال، عضو نبودن ایران در گروه ویژه یا دیگر گروه های منطقه ای آن، میتواند برای همکاری های مالی و بانکی کشورمان با دیگر کشورها و نیز سازمان های بین المللی تنگناهایی ایجاد کند. کم توجهی ایران باعث شده است که گروه ویژه اقدام مالی از سال ۲۰۰۸، همه ساله در گزارش های سالیانه خود نسبت به وضعیت ایران، از حیث ریسک بالای پولشویی و تأمین مالی تروریسم هشدار داده و از کشورهای عضو خواسته است تدابیری را علیه ایران اتخاذ کنند، تا نظام مالی بین المللی از تهدید فعالیت های پول شویی و تأمین مالی تروریسم در امان بماند (کامرانلو-۱۳۹۳) از سال ۲۰۱۲ تا سال ۲۰۱۶، برای چهار سال پیاپی، دو کشور ایران و کره شمالی در فهرست سیاه گروه ویژه جای گرفتند. پس از توافق هسته ای و در فوریه ۲۰۱۶ نیز گروه ویژه "به طور استثنایی و ویژه" نگرانی خود را از فعالیتهای پولشویی و تأمین مالی تروریسم در ایران ابراز کرد و از کشورها خواست تا اقدامات احتیاطی را برضد ایران به اجراء بگذارند. در چنین شرایطی، بسیاری از بانک ها و نهادهای مالی از همکاری با ایران سرباز زده و یا در این راه مردد هستند، در آغاز تابستان ۹۵، گروه ویژه اعلام کرد با تعهد ایران به اجرای برخی اقدامات این گروه، درعین رعایت احتیاط در معاملات با ایران، اقدامات محدود کننده علیه ایران را به مدت یک سال معلق میکند. ایران در همین زمان به عضویت ناظر در گروه اروپایی- آسیایی مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم درآمد. با این حال، اعضای گروه ویژه، در نخستین نشست واپسین خود در ۳۰ مهر ۱۳۹۵ در پاریس، بار دیگر نگرانی های گذشته خود در رابطه با ایران را تکرار کردند. در بیانیه عمومی این نشست، ایران همچنان در کنار انگشت شمار کشورهایی است که تهدید بالای پول شویی و تأمین مالی تروریسم را برطرف نساخته و به همکاری های قضایی در زمینه رویارویی با این دو پدیده کم توجه است. (صفدری-۲۰۱۲) گروه ویژه همچنان به نهادهای مالی کشورهای عضو سفارش کرده است که در پیوندهای مالی خود با اشخاص حقیقی و حقوقی ایرانی دوراندیشی کنند. زمینه همکاری ایران با گروه ویژه اقدام مالی در قوانین ایران فراهم است. قانون مبارزه با پولشویی مصوب سال ۱۳۸۶، مجلس شورای اسلامی و همچنین قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم مصوب سال ۱۳۹۴، امکان تبادل تجارب و اطلاعات با سازمانهای مبارزه با پولشویی در سایر کشورها و مبادله اطلاعات یا معاضدت قضائی با سایر کشورها را فراهم کرده اند. هرچند این قوانین به همکاری با سازمان های بین المللی و به طور خاص گروه ویژه اقدام مالی، اشاره نمی کنند، ولی همکاری با دیگر کشورها با همکاری با گروه ویژه پیوستگی دارد. به سخن دیگر، کمتر کشوری می توان یافت که ایران بخواهد با آن در پیکار با پولشویی و تأمین مالی تروریسم همکاری کند و آن

کشور عضو یکی از گروه های ویژه اقدام مالی نباشد. به هر حال، در راستای استفاده از فرصتهای فضای پسابرجام و گسترش روابط مالی و بانکی با خارج، همکاری با نهادهای بین المللی و کشورهای جهان اجتناب ناپذیر است. ایران می تواند از زمان اندکی که تا ژوئن ۲۰۱۷ مانده، از فرصت های بایسته برای واکنش فراگیر جدی بر ضد پولشویی و تأمین مالی تروریسم بهره بگیرد. این مسأله در دولت قبل به صورت یک لایحه تصویب شد و در مجلس وقت نیز مورد تصویب قرار گرفت ولی به دلیل تحریمهای ظالمانه و قطع ارتباط مالی بانکهای کشور با دیگر کشورها این مسأله دیده نشد ولی چون در حال حاضر این تحریمها برداشته شده و ما وارد فرایند جدیدی شدهایم این موضوع خود را نشان میدهد. با این که تعداد اعضای عضو FATF بیش از تعداد اعضای سازمان ملل است، ما برای همکاری های بین المللی و بانکی در جهان باید یک سری قواعد را رعایت کنیم (تذهیبی - ۱۳۹۲). در مورد این موضوع دو مسأله مطرح است، یک موضوع بحث پول شویی و قاچاق پول است و ما با این موضوع مشکلی نداریم و اقدامات در این راستا در راستای شفاف سازی است و این سخن که برخی از رسانه ها به غلط یا به عمد نوشته اند که ایران با پیوستنش به باید FATF تمام اطلاعات داخلی اش را در اختیار بگذارد حرف غلطی است. با این که یک سری ضوابطی وجود دارد که باید بانک های ما برای فعالیت در عرصه بین المللی اجرا کند و مرحله پس از تحریم ها را آغاز کند، موضوع دومی که در این ارتباط مطرح است مبارزه با تروریسم است. خود کشور ما قربانی تروریسم است و ایران جزو پیش قراولان مبارزه با این موضوع است.

بخش اول: تعریف پول شویی و FATF

به این دلیل که پول شویی و کاربردهای آن اخیراً مورد توجه جهانیان قرار گرفته، تعاریف متعددی نیز متناسب به آن وجود دارد. در این میان، مهم ترین تعاریف عبارتند از:

عده ای از قانون گذاران تنها دخل و تصرف درآمدهای حاصل از قاچاق موادمخدر را پول شویی دانسته اند،

عده ای دیگر از واضعان قانون تطهیر درآمدهای حاصل از جرایم مهم را پول شویی دانسته و آن را مبنای سیاست جنایی خود در مبارزه با پول شویی قرار داده اند و گروهی دیگر نیز کلیه جرایم دارای درآمد را جرم مبنای پول شویی تلقی کردند و بر این اساس تطهیر عواید حاصل از کلیه جرایم را پول

شویی دانسته اند (شهریاری ۱۳۸۶). پول شویی یعنی، شسته شدن و تبدیل پول کثیف به پول تمیز. به نوعی که پس از خروج از این چرخه، قانونی جلوه کند. به عبارت دیگر، پول شویی عبارت است از: هر نوع عمل برای مخفی کردن با تغییر هویت نامشروع حاصل از فعالیت های مجرمانه، به گونه ای که وانمود شود این عواید از منابع قانونی حاصل شده است. در پیش نویس ماده ۱ اتحادیه اروپایی، پول شویی چنین تعریف شده است: فرآیندی که طی آن خلافکاران و صاحبان دارایی های غیرقانونی به گونه ای عمل می کنند که نشان دهند پولی را که خرج می کنند، در واقع متعلق به خود آنهاست و از راه قانونی به دست آمده است.

پول شویی عبارت است از: پنهان کردن منبع غیرقانونی سود حاصل از عملیات و فعالیت های جنایی و وارد کردن آن به سیستم مالی به عنوان درآمد مشروع. ساده ترین تعریف مفهوم پول شویی این است که: پنهان کردن منشأ پول و درآمدی که هر نوع رابطه ای با فعالیت مجرمانه دارد و وانمود کردن کسب آن درآمد از راه های قانونی و مشروع گروه ضربت اقدام مالی FATF یک مجموعه نیمه دولتی است که در سال ۱۹۸۹ توسط وزیران دادگستری کشورهای عضو گروه ۷ در پاریس تشکیل شد. هدف گروه ضربت اقدام مالی این است که استانداردهایی را تعیین کند و اقداماتی موثر از نوع قانونی، نظارتی و عملیاتی را برای مبارزه با پول شویی و تأمین مالی تروریسم و تهدیدات دیگر مربوط به تمامیت سیستم مالی بین المللی ترویج دهد. بنابراین، گروه ضربت اقدام مالی یک مجموعه سیاست گذاری برای ارایه قوانین ضروری سیاسی است که زمینه اصلاحات قانونی و منظم در این نواحی را به وجود می آورد. گروه ضربت اقدام مالی پیرا ارایه کرده است که به عنوان استانداردهای بین المللی برای مبارزه با پول شویی و تأمین مالی تروریسم و تکثیر سلاح های کشتار جمعی شناخته می شوند (سلیمی -۱۳۸۱) آنها اصولی برای پاسخ هماهنگ برای این تهدیدات به یکپارچگی سیستم مالی شکل می دهند. پیشنهادهای گروه ضربت اقدام مالی ابتدا در سال ۱۹۹۰ منتشر شد و در سال ۱۹۹۶، ۲۰۰۱ و ۲۰۰۳ و اخیراً در سال ۲۰۱۲ مورد بازنگری قرار گرفته است. گروه ضربت اقدام مالی پیشرفت اعضا را در اجرا کردن مقررات مهم، مرور مبارزه با پول شویی، شگردهای تأمین مالی تروریسم و قوانین متناقض رصد می کند و اتخاذ و اجرای قوانین مناسب به صورت جهانی را ترویج میکند. در همکاری با سایر ذی نفعان بین المللی، گروه ضربت اقدام مالی برای شناسایی آسیب پذیری در سطح ملی با هدف حفظ سیستم مالی بین المللی از سوء استفاده تلاش می کند. کارگروه عملیات مالی در ماه

جولای سال ۱۹۸۹ توسط گروهی از سران هفت کشور G-۷ در شهر پاریس و درابتداً با هدف آزمایش. تصویب قوانین برای مبارزه با پول شویی تاسیس شد. در اکتبر سال ۲۰۰۱، گروه ضربت اقدام مالی علاوه بر پول شویی، قیومت خود را برای اشتراک مساعی برای مبارزه با تامین مالی تروریسم توسعه داد.

بخش دوم: جرم شناختن تامین مالی تروریسم

FATF به شکست ایران در رسیدگی به کاستیهای مربوط به امور مالی ترور اشاره و اظهار میکند که تا زمانی که این کشور به این مسائل رسیدگی نکند، FATF همچنان نگران خطر تأمین مالی تروریستی نشأت گرفته از ایران و تهدیدی که به سیستم مالی بین المللی وارد میشود، خواهد ماند. (دادخدایی ۱۳۹۰) یکی از مسائل کلیدی FATF در وادار نمودن تهران به اصلاح قانون مالی ضد تروریستی ۲۰۱۵ خود برای جرم شناختن کامل تأمین مالی ترور و توسعه قوانین اجرایی، یکی از بندهای قانونی است که فعالیتهای زیر را از تعریف اقدامات ملی، گروهکها یا سازمانهای آزادی که با هدف پایان دادن به تروریسم خارج میکند، استعمار و نژادپرستی است بدان معنی که تأمین مالی این نهادها غیر قانونی در نظر گرفته نمیشود. ایران برای انطباق با فراخوان FATF به کشورها برای جرم دانستن تروریسم در کنوانسیون تأمین مالی تروریسم سازمان ملل متحد باید از این بند قانونی خلاص شود. اگرچه منقدین FATF در تهران با چنین تغییراتی مخالفند و این موارد را به منزله تلاش برای قطع و یا کاهش کمکهای مالی گروه های مسلح مورد حمایت ایران میدانند، احتمال عقب نشینی FATF از این موضوع نیز بعید به نظر میرسد (روون بوسورت ۱۳۷۸). در اظهارات سخنرانی مؤسسه استین واشنگتن در ۱۳ اکتبر، دانیل قوانین تأمین مالی تروریستی که «گلاس، معاون وزیر امور وزارت خزانه داری آمریکا اشاره کرد که استثنائاتی برای جنبشهای آزادیبخش ملی یا سایر جنبشها قائل شود، در گذشته برای FATF قابل قبول نبوده است و انتظار نداریم که در آینده نیز قابل قبول باشد موارد قبلی از این نوع عمدتاً در آمریکای لاتین و آفریقا وجود داشتند، که در آن کشورها با میراث استعماری به دنبال ایجاد استثنا برای مبارزان راه آزادی، ضد آپارتاید و جناح ها مشابه بودند. ایران به عنوان فعالترین کشور حامی تروریسم در جهان، یک تهدید کیفی متفاوت است، بنابراین تداوم این روند در FATF مهم است

بخش سوم: ماهیت و کارکرد گروه اقدام مالی FATF

گروه اقدام مالی، یک نهاد بین‌الدولی است که در سال ۱۹۸۹ تأسیس شده و کارکرد آن، عبارتست از وضع استانداردهایی برای مقابله با پولشویی، تأمین مالی تروریسم و سایر جرایمی که سلامت نظام مالی را تهدید می‌نمایند. گروه اقدام مالی تلاش می‌کند تا اجرای این استانداردها در کشورها را ارتقاء دهد و همکاری بین‌المللی برای مبارزه با سوء استفاده از بنگاه‌های اقتصادی و نظام مالی در جهت ارتکاب جرایم فوق را تشویق نماید.

استانداردهای گروه اقدام مالی به طور خلاصه شامل موارد زیر می‌شوند: شناسایی ریسک‌ها و در نظر گرفتن سیاست‌هایی برای همکاری داخلی. تعقیب قضایی پولشویی، تأمین مالی تروریسم و سایر جرایمی که سلامت نظام مالی را تهدید می‌کنند. اتخاذ اقدامات پیشگیرانه برای بخش مالی اقتصاد و سایر بخش‌های مشخص شده در استانداردها (بنگاه‌های اقتصادی، مشاغل غیر مالی و غیره). اعطای اختیارات و مسئولیت‌های لازم به مقامات ذیصلاح (مقامات قضایی، اجرایی و نظارتی) و سایر اقدامات نهادی برای مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم. دبیرخانه گروه ضربت اقدام مالی، کارگروه و رئیس را پشتیبانی می‌کند. دبیرخانه در اداره مرکزی OECD در پاریس واقع شده است. خدمات دبیرخانه توسط OECD تدارک دیده می‌شود. (محمودی جانکی ۱۳۸۳) مسئولیت‌های مهم دبیرخانه گروه ضربت اقدام مالی شامل موارد زیر است: پشتیبانی از فعالیت‌های گروه ضربت اقدام مالی که شامل گروه‌های کاری می‌شود. تسهیل همکاری بین اعضا هم‌پیمان و دیگران. تأمین همکاری‌های موثر اعضا و دیگران. مدیریت سوابق، مدیریت سایت‌های داخلی و خارجی و انجام دادن مکاتبات گروه ضربت اقدام مالی. انجام دادن کلیه کارهای محوله توسط رئیس و تمامی اعضا. بودجه سالانه، تأمین مالی دبیرخانه گروه ضربت اقدام مالی و خدمات دیگر توسط اعضا انجام می‌شود. OECD به عنوان کانالی برای این خدمات است. اعضای منفردی که به بودجه گروه ضربت اقدام مالی کمک می‌کنند، از کانال شاخص‌های OECD می‌باشند.

بخش چهارم: پیشنهادات و اعضا گروه ضربت اقدام مالی FATF

کارگروه، مسئولیت‌هایی دارد از قبیل بررسی شگرد‌های پول‌شویی و رویدادها، مرور اقداماتی که قبلاً در سطوح ملی و بین‌المللی اتخاذ شده و تصویب قوانینی که هنوز هم برای مبارزه با پول‌شویی

مورد نیاز است. در ماه آوریل ۱۹۹۰، کمتر از یک سال از آغاز به کار آن، گروه ضربت اقدام مالی گزارشی تفصیلی از مجموعه چهار پیشنهاد منتشر کرد که با هدف ارائه یک برنامه کامل از اقدامات ضروری برای مبارزه با پول شویی بود. در سال ۲۰۰۱، توسعه استانداردها در مبارزه با تامین مالی تروریسم به ماموریت های گروه ضربت اقدام مالی اضافه شد. (یوسفی صادق لو) در ماه اکتبر ۲۰۰۱، گروه ضربت اقدام مالی، هشت پیشنهاد خاص برای رسیدگی به موضوع مبارزه با تامین مالی تروریسم منتشر کرد. تکامل تدریجی شگردهای پول شویی باعث شد تا گروه ضربت اقدام مالی استانداردهای FATF را به طور کامل در ژوئن سال ۲۰۰۳ مورد تجدید نظر قرار دهد. در اکتبر سال ۲۰۰۴، FATF، ۹ پیشنهاد ویژه منتشر کرد که بعدها با توسعه استانداردهای بین المللی مورد توافق برای مبارزه با پول شویی و تامین مالی تروریسم به نام پیشنهادهای ۹ + ۴۰ مشهور شد. در فوریه سال ۲۰۱۲، گروه ضربت اقدام مالی، بازبینی کاملی از استاندارد ها انجام داد و پیشنهادهای تجدید نظر شده گروه ضربت اقدام مالی را منتشر کرد. این بازبینی با هدف تقویت محافظت جهانی و حمایت بیشتر از تمامیت سیستم مالی، با فراهم آوردن ابزارهای قوی تر برای اقدام علیه جرایم مالی توسط دولت بود. این پیشنهاد ها برای مبارزه با تهدیدات جدید مانند تأمین مالی تکثیر سلاح های کشتار جمعی، داشتن شفافیت بیشتر و اعمال سخت گیری بیشتری نسبت به فساد مالی توسعه داده شدند. پیشنهادات ویژه تامین مالی تروریسم به طور کامل با قوانین علیه پول شویی ترکیب شدند. این کار به مجموعه ای قوی تر و شفاف تر از استانداردها منجر شد. طی سال های ۱۹۹۱ و ۱۹۹۲، گروه ضربت اقدام مالی، اعضای خود را از ۱۶ عضو به ۲۸ عضو افزایش داد. در سال ۲۰۰۰، گروه ضربت اقدام مالی به ۳۱ عضو افزایش یافت و از آن به بعد تا هم اکنون به ۳۶ عضو افزایش یافته است. گروه ضربت اقدام مالی در حال حاضر از ۳۴ عضو قضایی و ۲ سازمان منطقه ای تشکیل شده که نماینده مهم ترین مراکز مالی در تمامی مناطق جهان می باشند شامل: آرژانتین استرلیا اتریش بلژیک برزیل کانادا چین دانمارک کمیسیون اروپا فنلاند فرانسه آلمان یونان شورای همکاری خلیج فارس هنگ کنگ ایسلند ایرلند هند ایتالیا ژاپن جمهوری کره لوزامبرگ مکزیک هلند نیوزلند نروژ پرتغال فدراسیون روسیه سنگاپور آفریقای جنوبی اسپانیا سوئد سوئیس ترکیه انگلستان ایالات متحده امریکا.

بخش پنجم: پول شویی و تامین مالی تروریسم از نظر بانک جهانی و تاثیرات مخرب آن

پول شویی و تامین مالی تروریسم مشکلات جهانی هستند. کشف آنها مشکل هستند، زیرا آنها از طرح های ویژه شامل روش های پیچیده و مشکل شامل انتقال سرمایه از طریق و از کشورهای مختلف، و از یک مؤسسه مالی یا واسطه به دیگری، و برای تبدیل سرمایه به انواع مختلف ابزار مالی و دیگر دارایی های ذخیره ارزشی استفاده می کنند. پول شویی فرآیندی است که در آن عایدات از فعالیت جنایی، حاصل می شود ولی به شکل تلاشی دیگر نمایان می شود تا اصل غیرقانونی خود را مخفی کرده و استفاده آینده خود را قانونی سازد. تامین مالی تروریسم، به هر شکل، با آن هایی که در تروریسم مشارکت دارند یا از آن حمایت می کنند را شامل می شود (باقر زاده ۱۳۸۳). دو فعالیت با هم مرتبط هستند، زیرا روش های استفاده شده برای پولشویی اساساً مشابه آنهایی است که برای مخفی کردن منبع و کارکردهای تامین مالی تروریسم به کار می روند. جرایم منشأ پول شویی، جرایم خاصی هستند که ایجاد عایدی می کنند. تجارت مواد مخدر نمونه متداولی از جرایم منشأ می باشد. به عنوان نمونه، فروشندگان مواد مخدر، پول نقد را به حساب های بانکی تبدیل می کنند که بعد به مؤسسات مالی دیگر، سایر کشورها یا هردو منتقل می شوند. پول کثیف در اصل شامل هر نوع عایدی ایجاد شده از جنایات شامل مشروبات الکلی، ارتشاء، اختلاس، کلاهبرداری، بچه دزدی، سرقت، فروش کالاهای مسروقه، تجارت اسلحه غیرقانونی، قمار، ربا، فحشاء، فساد، اخاذی، و جعل می باشد.

پول شویی موفق دو هدف را حاصل می کند. اول اینکه، مجرم و عایدی را از جرم اصلی مجزای نگه میدارد. دوم اینکه، عایدی ها را به صورت سرمایه ها و دارایی های قانونی جلوه می دهد که در اصل، به ظاهر سودهایی پاک از جرایم را نصیب مجرمان می سازد. مهم نیست که چه جرمی در اصل وجود دارد، مهم این است که عایدی ها باید به منظور مخفی ساختن جرم اصلی و پوشاندن سرمایه ها برای استفاده آینده شست و شو (پول شویی) شوند. چنین سرمایه ای می تواند بعداً در فعالیت های جنایی دیگر دوباره سرمایه گذاری شود یا برای حصول بهره در کنترل تجارت های قانونی به کار رود. بنابراین، زمانی که پول با موفقیت شست و شو شد، مجرمان یا تروریست ها با سرمایه هایی که ظاهراً پاک هستند، پاداش داده می شوند. (رهبرو میرزا وند ۱۳۸۷) پول شویان و آن هایی که در تروریسم سرمایه گذاری می کنند به دستیابی و استفاده از مؤسسات مالی نیاز دارند. مدیریت و کارمندان این

مؤسسات متوجه نیستند که می توانند به صورت سهوی از این فعالیت های جنایی حمایت کنند و از طریق فرآهم آوردن ابزارهایی برای تبدیل پول نقد به انواع مختلف مؤسسات مالی، برای تبدیل پول یک کشور به دیگری و انتقال سرمایه ها از طریق، دیگر مؤسسات مالی، به صورت خانگی و بین المللی صورت گیرد. بدتر از آن، مدیریت و کارمندان مؤسسات مالی می توانند به صورت جنایی در این طرح های غیرقانونی دخیل شوند، مگر اینکه این فعالیت ها متوقف شوند. مؤسسات مالی می توانند مکانیسم های شست و شو را برای مجرمان فراهم آورند تا از فعالیت های جنایی خود سود ببرند یا تروریسم را پشتیبانی مالی کنند. بانک ها، شرکت های بیمه، مؤسسات امنیتی، شرکت های امین، دفتر تغییر، انتقال دهندگان پول، کازینوها، دلان، و کلا و فروشندگان کالاهای با ارزش، همه هدف های شویندگان پول می باشند. پول شویی و تأمین مالی تروریسم فرآیندهایی هستند که عموماً شامل سه مرحله می شوند: قراردعی، لایه بندی، یکپارچه سازی. قراردعی؛ شامل قراردادن اولیه سرمایه ها و دارایی ها در سیستم مالی می باشد. (کامرانلو ۱۳۹۳) لایه بندی؛ شامل انتقال یا تبدیل سرمایه ها یا دارایی ها برای مخفی کردن منابع و محل آنهاست. یکپارچه سازی؛ شامل تبدیل سرمایه های نامشروع به دارایی هایی قانونی است که از طریق خرید محل دلالی، امنیت ها، دیگر دارایی های مالی یا موارد تجملاتی صورت می گیرد. گروه ضربت اقدام مالی کار FATF در گزارش ۱۹۹۵ / ۱۹۹۶، قاچاق مواد مخدر و جرایم مالی را به عنوان اصلی ترین منابع عواید غیرقانونی ذکر کرد. طبق توصیه های این سازمان، جرایم منشأ پول شویی عبارتند از: شرکت در گروه های جنایی سازمان یافته. و تروریسم، از جمله تأمین مالی تروریسم. و قاچاق انسان و قاچاق مهاجر. و قاچاق مواد مخدر و قاچاق کالا و قاچاق اشیاء مسرقه و قاچاق اسلحه. و آدم ربایی و گروگان گیری و فساد و تقلب و فساد و رشوه و پول تقلبی سرقت هنری و جرائم محیط زیستی و قتل و وارد کردن جراحات شدید به بدن و خیانت در امانت و دزدی و اخاذی و جعل اسناد و دزدی دریایی و استعمار جنسی. پول شویی و تأمین مالی تروریسم خصوصاً می تواند عواقب اجتماعی و اقتصادی مخربی برای کشورهای رو به توسعه داشته باشند. زیرا، بخش های مالی و اقتصادی آن ها تنوع کمتری دارند و نسبت به موارد موجود در کشورهای رو به توسعه بیشتر مستعد دستکاری شدن می باشند. بنابراین، توسعه و رشد اقتصادی قابل حفظ ممکن است در کشورهایی که به عنوان سکوهای پول شویی استفاده می شوند، به مخاطره بیفتد. کارشناسان در مطالعه پول شویی و تأمین مالی تروریسم دریافته اند که این فعالیت ها ممکن است دارای تأثیرات زیر باشد:

افزایش بالقوه در جرم و فساد، آسیب بالقوه به اعتبار مؤسسات مالی و بازارها و سرمایه گذاری خصوصی خارجی کمتر و ناپایداری احتمالی بازارهای مالی و مؤسسات ضعیف تر و سست شدن بخش خصوصی قانونی و تحریف بالقوه اقتصادی و فقدان عایدی مالیاتی و سست شدن کنترل بر روی خط مشی اقتصادی و خطر احتمالی برای خصوصی سازی و کاهش بالقوه مشارکت دولت خارجی و شروعی برای مصوبات بین المللی توسط FFAT (کامرانلو ۱۳۹۳)

بخش ششم: تاثیرات و توافقی و مزایای بانک مرکزی در تعامل با FATF در اقتصاد ایران

اگر بخواهیم با بانکهای دنیا ارتباط برقرار کنیم، یکسری معیار و استانداردهای بین المللی وجود دارد که باید آنها را رعایت کنیم. اگر طرفهای بانکی ما در خارج از ایران که میخواهند با ما رابطه کارگزاری برقرار کنند، بفرمند که ایران قائل به آن معیارها نیست روابط خود با ما را قطع خواهند کرد. در این جریان فقط به کارگیری رویه های مقابله با تامین مالی تروریسم مهم است و مشکلی درباره تعریف تروریسم وجود ندارد. به نظر مسائلی که در این زمینه از سوی برخی منتقدان مطرح میشود بیش از آنکه کارشناسی باشد، سیاسی است و مشاهده میشود که خیلی از افرادی که علم لازم در این زمینه را ندارند و در جایگاه کارشناسی قرار ندارند در این زمینه بحث و انتقاد میکنند. (دادخدایی ۱۳۹۰) وقتی بتوانیم به کشورهای خارجی نشان دهیم رویه های ما به کار رفته در جریان بانکداری ما مطابق با استانداردهای جهانی است مشخص است که بانک های بیشتری با ما کار خواهند کرد و روابط کارگزاری ما بیشتر تسهیل میشود و هزینه های نقل و انتقال و پول کاهش پیدا میکند. طبیعی است هر چقدر این هزینه ها کاهش پیدا کند و واردات و صادرات کشور با تسهیلات بیشتر و هزینه کمتری صورت بگیرد، تولید بیشتر شده و رشد اقتصادی بالاتری تجربه خواهیم کرد، ولی به هرحال اثرگذاری این موارد نیز طولانی مدت بوده و در یکی دو سال قابل اندازه گیری نیست.

موضوعی که در ماجرای FATF لازم است به آن توجه کنیم این است که اگر استانداردها را رعایت نکنیم باعث خواهیم شد روابط بانکی ما کار نکند و اگر روابط بانکی ما کار نکند به وضعیت اقتصادی سال های تحریم باز خواهیم گشت. در تیر ماه امسال گروه ویژه اقدام مالی FATF بیانیه سه ماهه خود درباره کشورهای پرریسک و غیرعضو این گروه را منتشر کرد و در اقدامی که تا حدودی غیرمنتظره

بود، از اعضایش خواست بکارگیری اقدامات متقابل علیه ایران را به مدت ۱۲ ماه معلق کنند. این گروه از سال ۲۰۰۸ از کشورهای عضو خواسته بود به منظور حمایت از سیستم مالی بین المللی در برابر ریسک های پولشویی و فاینانس تروریسم که از جانب ایران وجود دارد، راست آزمایی و اقدامات متقابل علیه ایران به کار گیرند. اقدامات متقابل فراتر از راستی آزمایی بوده و شامل پیاده سازی مکانیسم های جامع گزارش دهی و مونیتورینگ، جلوگیری از تاسیس شعبه های محلی توسط ایران، محدود کردن روابط تجاری، ممنوعیت اشخاص ثالث در ایران از انجام الزامات راستی آزمایی مشتری، ملزم کردن بانک ها به بازبینی و احتمالاً بستن حسابهای مربوط و انجام حسابرسی های خارجی از موسسات مالی مستقر در ایران است. تشخیص اینکه چه اقدام متقابلی در پیش گرفته است، بر عهده کشورهای عضو FATF است. به عنوان مثال در آمریکا برای انجام تجارت با ایران ممنوعیت کامل وجود دارد اما در اتحادیه اروپا لغو تحریم ها که تحت برنامه جامع اقدام مشترک معروف به برجام انجام شده است، انجام اقدامات متقابل و راستی آزمایی علیه ایران را محدود کرده اند.

تعلیق اقدامات متقابل علیه ایران در کوتاه مدت تاثیر قابل توجهی نخواهد داشت، اما مطمئناً مزایای اقتصادی که ایران از برنامه جامع اقدام مشترک انتظار دارد، در گرو بازگشت موفقیت آمیز به سیستم مالی جهانی است. اگر بانک ها همچنان ایران را یک حوزه قضایی پرسیسک به حساب بیاورند، ایران برای جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی به منظور بهبود اقتصاد با مشکل روبرو خواهد بود. البته دلیل عمده دشواری جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی، سیاست آمریکا در قبال ایران و تحریم های مربوط به تروریسم آمریکا علیه ایران بوده است. با این همه نگاه بانک ها به ایران به عنوان یک کشور پرسیسک در حال تغییر است. ایران اکنون از نظر موقعیت سرمایه گذاری خارجی جدید در منطقه در رتبه سوم قرار دارد. کشورهایی که به استانداردهای FATF عمل نمی کنند، اقتصادشان تحت فشار قرار می گیرد و مبادلات با سیستم های بانکی کشورهای جهان برای این کشورها دشوار و پرهزینه می شود. اگر کشورهایی که استانداردهای FATF را رعایت نکنند، تحت تحریم های آمریکا قرار گیرند مشکلات شان مضاعف میشود، زیرا عملاً از سیستم مالی جهانی طرد شده و از میلیاردها دلار سرمایه گذاری محروم میشوند. اجرای شدن FATF منوط به نظر شورای عالی امنیت ملی است. ریشه این موضوع به بحث مبارزه با پولشویی و جریان پولی مربوط به تروریسم در جهان و یا سازمانی تحت این عنوان بر میگردد که همه کشورهای جهان به جز کشور کره شمالی عضو آن هستند. اتهامی

که علیه جمهوری اسلامی ایران صورت گرفته مبنی بر این بود که منابع مالی تروریسم را تامین میکند و از ایران خواسته بودند که جریان تروریسم را شفاف سازی کند. (صادقی ۱۳۸۶) تاکید بر اینکه براساس قانون، جمهوری اسلامی ایران موظف به حمایت از نهضت های آزادی خواه مانند حزب الله است و تعریف و تفسیر آمریکائی ها را در این خصوص: ماموریت نظام اسلامی حمایت از این نهضت هاست و مجموعه ای مانند سپاه پاسداران انقلاب اسلامی موظف به حمایت است؛ درحالی که هدف آمریکائی ها در این نوع تعریف از قرارداد ضربه زدن به مجموعه هایی نظیر سپاه و نیروهای مقاومت مانند حزب الله لبنان و تهدید امنیت ملی کشورمان است. با تعریف و تفسیر این چینی از این قرارداد بین المللی در واقع جمهوری اسلامی ایران خود را با جریان بین المللی همراهی کرده است. از این رو درست است که خود را ملزم به پیوستن به این سازمان و اجرای تعهدات آن کرده ایم، اما منافع و آرمانهای خود را خدشه دار نخواهیم کرد و اجازه نخواهیم داد مستکبران با استقلال کشورمان بازی کنند، همچنین اجازه نخواهیم داد توافقی به کشورمان تحمیل شود که اقتدار و امنیت ملی را به مخاطره بیندازد. شورای عالی امنیت ملی موظف به بررسی این موضوع و رفع ابهام و ایرادات آن برای اجرایی شدن است. تامل با این سازمان ها و سازمان های جهانی دیگر می تواند ما را به استاندارد های جهانی همگام سازد ارتباط با اتحادیه بین بین المللی مللی مبارزه با پولشویی FATF باعث شفافیت در نظام بانکداری داخلی ما میشود. از طرفی یکی از مشکلات امروز نظام بانکی ما معوقات بانکی است. وقتی شفافیت وجودداشته باشد، مشخص است که چه کسانی، چه میزان اعتبارات از بانکها دریافت کردهاند. از این طریق در جامعه مشخص میشود که دانه درشت هایی که وام های کلان از دریافت کردند و اقساط را پرداخت نکردند، چه کسانی هستند و از پرداخت مجدد پول به آنها جلوگیری میشود. این یکی از امتیازات تعامل با FATF است. اقداماتی که باعث شفافیت در نظام بانکی داخلی و جهانی شود به نفع همه مردم به ویژه اقشار ضعیف جامعه است که قدرت اعمال نفوذ ندارند.

به گزارش اقتصادآنلاین به نقل از آرمان، در این باره از امکانات و مزایای ارتباط با FATF میتوان سرعت گردش پول، شفافیت در نقل و انتقالات پول، جلوگیری از هر گونه تصرف غیرقانونی پول توسط نهادهای غیرقانونی، جلوگیری از سوءاستفاده از منابع مالی در راستای قاچاق، فعالیت های تروریستی، کمک به کشورها در حل مشکلات نظام پولی بین المللی و تبدیل نرخ آنها، شفافیت در میان ارسال کنندگان و دریافت کنندگان پول در سطح جهانی را نام برد. این مزایا باعث میشود تا از

نوسانات پولی جلوگیری شود و بی ثباتیهای مالی که در سطح بین المللی وجود دارد از بین برود. نکته دیگر اینکه شفافیت تنها برای کشورهای اروپایی و آمریکایی نیست؛ ما هم میتوانیم از این شفافیت برخوردار شویم. همانطور که اروپا و آمریکا یا کشورهای دیگر از گردش های مالی ایران آگاه میشوند، ما هم از نقل و انتقال پولی آنها آگاه میشویم. در نتیجه این اطلاعات میتواند به ما کمک کند که بتوانیم ذخایر ارزی خود را حفظ و تغییرات مالی را در سطح جهان رصد کنیم و از این طریق بتوانیم در حفظ ارزش پولی ملی گام برداریم.

بخش هفتم: راههای پیوستن ایران به قرارداد FATF از منظر صندوق بین المللی پول و تعهدات ناشی از آن

صندوق بین المللی پول در جدیدترین برآورد خود از اقتصاد ایران اعلام کرد: اقتصاد ایران با وجود بهبودها به اصلاحات ساختاری، تصویب FATF، شفافیت، ساماندهی بانک ها، اصلاح تدریجی یارانه های نقدی و بازنگری در قوانین کار نیاز دارد. اصلاحات در چهارچوب مقابله با پولشویی و تامین مالی تروریسم با استقبال روبروست و باید تا پایان ژانویه ۲۰۱۸، ضربالاجل طرح FATF تصویب شود. ادامه پیشرفت در این جبهه، پیوستن مجدد ایران به سیستم مالی جهانی را با تقویت سطح شفافیت و حکمرانی تسهیل خواهد کرد.

گروه کارشناسان صندوق بین المللی پول همچنین از تعهد قوی مقامات ایرانی برای اصلاحات مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم که به گسترش روابط کارگزاری بین بانکی کمک میکند، استقبال کرده اند. مقامات ایرانی در همه بانک های واحدهای مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم ایجاد کرده اند (تذهیبی ۱۳۹۲) و برنامه اقدام سطح بالایی را تحت نظارت گروه ویژه اقدام مالی FATF اتخاذ کرده اند و خواستار ارزیابی این اصلاحات از سوی کارشناسان صندوق بین المللی پول در سال ۲۰۱۸ شده اند. مدیران صندوق تأکید کردند که مقامات ایرانی برنامه گروه ضربت اقدام مالی FATF را کاملاً اجرا کنند و چارچوب مقررات مبارزه با پول شویی و تأمین مالی تروریسم AML/CFT را تقویت کنند. مدیران صندوق همچنین بر بهبود شفافیت مالکیت شرکتهای به منظور تسریع روند ادغام اقتصاد ایران در نظام مالی جهانی و برقراری مجدد روابط کارگزاری بانکی تأکید داشتند. بر همین اساس، FATF عادی شدن روابط تجاری و اقتصادی ایران با سایر کشورها را فقط در صورتی

امکانپذیر معرفی می کند که کشورمان حمایت از گروههای به زعم آنها تروریست را متوقف کند. مدیران صندوق از اقدامات جدید در جهت تقویت چارچوب مقررات مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم (AML/CFT)، معرفی استانداردهای جدید گزارشگری مالی (IFRS) و حسابرسی و صدور اوراق مالی بابت بدهیهای معوقه دولت استقبال کردند و این اقدامات را برای کمک به بهبود وضعیت ترازنامه شرکت ها و بانک ها و نیز تسهیل و تقویت سرمایه گذاری بسیار موثر تشخیص دادند. مدیران صندوق تأکید کردند که مقامات ایرانی برنامه FATF گروه ویژه اقدام مالی را کاملاً اجرا کنند و چارچوب مقررات مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم را تقویت کنند

بخش هشتم: تعاملات ایران با گروه اقدام مالی کار و مشکلات ناشی آن

FATF تعاملات با گروه اقدام مالی منحصر به ماه های گذشته و این دولت نبوده و در دولت های سابق نیز تلاش های گسترده ای در جهت تعامل با گروه اقدام مالی صورت گرفته است که به دلیل فضای منفی بین المللی ایجاد شده علیه کشور، منتهی به نتیجه مطلوب نشده بود. در این راستا می توان به صورت جلسات و تصمیمات متعدد شورای عالی مبارزه با پولشویی در سالهای گذشته و در دوران دولت های قبلی اشاره کرد که مکرراً تعامل با گروه اقدام مالی را جزء برنامه های مصوب این شورا و نقشه راه آن در نظر گرفته است و بر انجام آن تأکید نموده اند. البته برخی از برنامه ها و مصوبات مذکور در همان زمان منتشر شده و در دسترس عموم نیز قرار داشته اند اما هیچ یک از جریانات منتقد تعامل با گروه اقدام مالی، در آن دوران انتقادی را نسبت به تصمیمات یاد شده ابراز نکردند. در این راستا تلاش شد تا اقدامات گسترده مفید و موثر انجام شده در سال های گذشته در رابطه با مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم در کشور مورد تأکید قرار گیرد. در نشست های بین المللی، بر این نکته تأکید شد که ایران به عنوان یکی از قربانیان عملیات تروریستی همواره اقدامات گسترده ای را برای مقابله با تمامی ابعاد تروریسم انجام داده است. همچنین مقررات، مصوبات و آیین نامه ها و دستورالعمل های متعددی که در دولت های گذشته و سال های اخیر در راستای مبارزه با پولشویی در سطح کشور تصویب شده اند، معرفی گردید. از جمله مهمترین این اقدامات، انعکاس تصویب قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم در پایان سال ۱۳۹۴ توسط مجلس شورای اسلامی بوده است. تدابیر مزبور منجر به تعلیق "اقدامات مقابله ای" علیه کشور شد و این اقدامات، به فضل خدا در چارچوب قانون اساسی و سیاست های کلان نظام تا خروج کامل از فهرست کشورها و مناطق پرخطر و غیر

همکار ادامه خواهد داشت. تصمیم به انجام اقدامات اخیر، توسط شورای عالی مبارزه با پولشویی و با موافقت کلیه اعضای آن شامل وزیر امور اقتصادی و دارایی، وزیر صنعت، معدن و تجارت، وزیر اطلاعات، وزیر کشور و رئیس کل بانک مرکزی اتخاذ شده و کلیه تعاملات، تحت نظر این شورا و در چارچوب های مقرر شده توسط آن با در نظر گرفتن کلیه ملاحظات و مصالح ملی، اطلاعاتی و امنیتی انجام میگیرد (تذهیبی ۱۳۹۲). از این رو، هیچ یک از دستگاهها و نهادهای کشور، رأساً اقدام به تعامل یا توافق با گروه مزبور ننموده و شورای عالی مبارزه با پولشویی به عنوان مرجع قانونی و ذیصلاح ملی در این رابطه، اقدام به سیاستگذاری کرده و بر اقدامات انجام شده نظارت و اشراف کامل دارد. پس از اتخاذ تصمیم در شورای عالی مبارزه با پولشویی مبنی بر پذیرش برنامه اقدام گروه اقدام مالی و اجرای آن در چارچوب قانون اساسی کشور، وزیر امور اقتصادی و دارایی به عنوان رئیس شورای عالی مبارزه با پولشویی، مراتب را طی نام های به رئیس گروه اقدام مالی اعلام کرد. ضمناً اجرای برنامه اقدام با هدایت و نظارت راهبردی شورای عالی امنیت ملی صورت می گیرد. یکی از انتقادات وارد شده بر تعامل با گروه اقدام مالی این است که ایران، با اجرای استانداردهای گروه اقدام مالی مکلف خواهد شد که قطعنامه های تحریمی سازمان ملل متحد علیه خود را اجرا نماید. مبنای این انتقاد توصیه شماره ۷ گروه اقدام مالی است که مقرر می دارد: "در اجرای قطعنامه های شورای امنیت سازمان ملل متحد در ارتباط با جلوگیری، سرکوب و توقف اشاعه سلاح های کشتار جمعی و تامین مالی آن، کشورها باید تحریم های مالی هدفمند را به اجرا گذارند". قطعنامه های یادشده کشورها را ملزم می کنند برای اطمینان از این که هیچگونه وجه یا دارایی دیگری، به طور مستقیم یا غیر مستقیم در اختیار شخص یا نهادی قرار نگیرد که توسط یا به موجب اختیارات شورای امنیت سازمان ملل متحد - تحت فصل هفتم منشور سازمان ملل متحد - معین شده اند و یا اشخاص مزبور از آن وجوه یا دارایی ها بهره مند نشوند، بدون تاخیر، وجوه و دارایی های آنها را مسدود کنند. منتقدان تعامل با گروه اقدام مالی اظهار می دارند اجرای این توصیه باعث خواهد شد که ایران مکلف به اجرای قطعنامه ۱۹۲۹ و سایر قطعنامه های تحریمی علیه خود شود. در پاسخ باید گفت اصولاً اجرای توصیه هفتم گروه مذکور در برنامه اقدام مورد توافق ذکر نشده است. همچنین مشابه بسیاری از کشورها، اجرای تمامی توصیه های ۴۰ گانه الزام آور نبوده و از این بابت تعهدی متوجه کشور نخواهد بود. در رابطه با قطعنامه (۱۲۶۷) موضوع توصیه ششم گروه اقدام مالی (نیز باید اشاره نمود این قطعنامه مرتبط با القاعده، طالبان، داعش، اسامه بن لادن و سایر اشخاص و سازمان های تروریستی مرتبط با آنهاست که اقدامات

متعددی را علیه جمهوری اسلامی ایران انجام داده اند و ایران نیز همانند برخی دیگر از کشورها قربانی عملیات تروریستی این گروه بوده است. از این رو مفاد این قطعنامه از سالها پیش در بانک های کشور اجرا می شود. حتی در صورت اضافه شدن اسامی دیگر به این فهرست در قطعنامه های آتی نیز هیچ گونه تحمیلی نمی تواند بر کشور صورت گیرد، چرا که در قانون مجلس شورای اسلامی تصریح شده است که تشخیص مصادیق تروریسم تنها توسط شورای عالی امنیت ملی کشور صورت میگیرد. (صادقی ۱۳۸۶) ایران، با تعامل با گروه اقدام مالی، مکلف به اجرای تحریم های امریکا خواهد شد و لذا بانک ها و موسسات مالی ایران، مکلف خواهند شد رابطه خود را با نهادهای باقی مانده در فهرست تحریم های امریکا قطع نمایند. به لحاظ فنی و تخصصی هیچ امری در استانداردهای گروه اقدام مالی وجود ندارد که ایران یا هیچ کشور دیگری را مکلف به تبعیت از تحریم های امریکا نماید. رژیم تحریم های امریکا مستقل از گروه اقدام مالی است. علاوه بر این، در متن برجام این نکته مورد اذعان قرار گرفته که کلیه اشخاص ایرانی، می توانند با یکدیگر روابط مالی و اقتصادی داشته باشند.

نتیجه گیری

توصیه ها و مقررات FATF به منظور جلوگیری از تامین منابع مالی تروریسم و گروه های تروریستی به طور جدی توسط کشورهای عضو علی الخصى اعضاء قدرتمند و صاحب نفوذ در سازمان های بین المللی کنترل و پیگیری میشود از طرفی در داخل ایران فضای دوگانه ای راجع به پذیرش الزام به FATF و گروه ویژه اقدام مالی وجود دارد و طی ۹ سال اخیر بحث ها و مشاجرات و مناظرات متعددی ما بین سیاسیون و دولت مردان و تصمیم گیرندگان اصلی کشور رد و بدل گردیده و فضای ملتهدی را گذرانده است. اگر چه توصیه های گروه ویژه اقدام مالی همانند یک معاهده بین المللی، الزام آور و موجدتعهد نیست اما باید توجه ویژه داشت که عدم پذیرش و رعایت این مقررات، نه تنها موجب سوءظن بین المللی نسبت به کشور مستنکف می گردد و فضای تهمت علی الخصوص راجع به کمکهای مالی به گروه های خرابکار و تروریستی را فراهم میسازد بلکه موجب بروز مشکلات عدیده و بسیاری در فضای کسب و کار بین المللی و تجارت خارجی می شود. از آنجا که به منظور هر گونه نقل و انتقال مالی از طریق شبکه بانکی بین المللی می بایست این توصیه ها و مقررات رعایت شود کشورهایی که هنوز به گروه اقدام ویژه ملحق نشده و مقررات آن را نپذیرفته باشند دچار محدودیت های بسیار در این زمینه خواهند شد. فلذا تاثیر مستقیم و غیر قابل انکار عدم قبول این مقررات بر کسی

پوشیده نیست. پس از بررسی ها و مطالعاتی که در این زمینه از منظر حقوق بین المللی صورت گرفت مشخص شد که برنامه های پولشویی محدود به یک منطقه و یک کشور نمی شیوند و ابعاد فراملی دارند و به همین خاطر می تواند در خارج از منطقه و مرزهای یک کشور کنترل، برنامه ریزی و به نحو دقیقی مدیریت شود. به همین خاطر است که در ایران و در سایر جامع بین المللی همکاری هایی در جهت رفع این معضل بین المللی شکل گرفته است و راهکارهایی ارائه گردیده که همه آن ها از حمایت های جوامع بین المللی برخوردار است از جمله می توان به سازمان های مهمی نظیر سازمان ملل متحد و یا بانک تسویه حساب بین الملل اشاره کرد. به طور کلی میتوان گفت که اگر چه از منظر قوانین و حقوق داخلی و حتی قوانین بین المللی، کشورها و از جمله ایران الزامی برای پیوستن به گروه ویژه اقدام میالی FATA و پیروی و رعایت توصیه های ۴۱ گانه آن ندارند اما در عمل و در عرصه تجارت بین المللی، عدم قبول و پذیرش این دستورالعمل موجب ایجاد موانع بسیار در مسیر تبادلات بانکی خارجی خواهد شد. در حال حاضر نیز علیرغم کشمکش های بسیار در داخل کشور، دولت ایران به طور موقت به رعایت دستورات گروه ویژه اقدام مالی ملزم گردیده، لکن تا کنون گزارش مستندی از جانب کارگروه ویژه مبنی بر وضعیت ایران و پابندی این کشور به مقررات FATF منتشر نشده است.

منابع و مآخذ

الف) کتب و مقالات

- باقرزاده، احد، جرایم اقتصادی و پول شویی، تهران، انتشارات مجد، سال ۱۳۸۳، ص ۱۳۵.
- تذهیبی، فریده، پول شویی و روش های مبارزه با آن، چاپ چهارم، ۱۳۹۲، انتشارات جنگل.
- دادخدایی، لیلا، فساد مالی، اداری و سیاست جنایی مقابله با آن، ۱۳۹۰، انتشارات میزان.
- روون بوسورت و گراهام سالت مارش، پول شویی، ترجمه نصرالله امیر بشری، ۱۳۷۸، انتشارات اداره کل آموزش نیروی انتظامی.
- رهبرو میرزاوند، فرهاد و فصل ا...، پول شویی و روش های مقابله با آن، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ اول، سال ۱۳۸۷، ص ۷۶.
- شهریاری، محمد، پول شویی در اسناد بینالمللی و حقوق ایران، انتشارات دادیار، سال ۱۳۸۶.
- صفدری، اکبر، مبارزه با پول شویی در سیستم بانکی، پایان نامه دکتر، ترکیه، دانشگاه مارمارا استانبول ۲۰۱۲..
- میرمحمد صادقی، حسین، حقوق جزای بین الملل، نشر میزان، ۱۳۸۶، تهران.
- کامرانلو، آرش، جرم پول شویی در حقوق ایران، روزنامه اطلاعات، سال ۱۳۹۳.
- محمودی جانکی، فیروز، امنیت و ناامنی از دیدگاه سیاست جنایی، ۱۳۸۳، نشریه دیدگاه های حقوقی.
- یوسفی صادقلو و دانشجو، احمد و حامد، چالش ها و کاستی های مبارزه با پول شویی در حقوق ایران، فصلنامه تحقیقات حقوق خصوصی و کیفری، شماره ۲۹، پاییز ۱۳۹۵، ص ۶۰.

ب) سایت ها

- www. Isna. ir -
- www. Tasnim. ir
- www. Sedavasima. ir-

- [www. Fars. ir-](http://www.Fars.ir)
- www. ayaronline. ir
- www. eghtesadsahrvand. com
- www. mashreghnews. ir

